Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o zaštiti neobjavljenih znanja i iskustava i poslovnih informacija (poslovnih tajni) od neovlaštenog pribavljanja, korištenja i odavanja

COM(2013) 813 final – 2013/0402 (COD)

(2014/C 226/09)

Dana 9. i 13. prosinca 2013., sukladno članku 114. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europski parlament i Vijeće odlučili su se savjetovati s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

„Prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o zaštiti neobjavljenih znanja i iskustva i poslovnih informacija (poslovnih tajni) od neovlaštenog pribavljanja, korištenja i odavanja"

COM(2013) 813 final – 2013/0402 (COD).

Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, usvojila je mišljenje 11. ožujka 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je mišljenje na 497. plenarnom zasjedanju održanom 25. i 26. ožujka 2014. (sjednica od 25. ožujka), sa 138 glasova za, 2 glasa protiv i 3 suzdržana.

1. **Zaključci i preporuke**

1.1 Poslovne tajne obuhvaćaju sve informacije (tehnologiju, upute, marketinške podatke...) koje imaju ekonomsku vrijednost čija bi se tajnost trebala zaštititi. U tom smislu oni predstavljaju dio nematerijalne imovine poduzeća.

1.2 Zaštita te nematerijalne imovine jednako je važna za poduzeća, osobito za mala i srednja, kao i za nekomercijalne istraživačke institucije, te je neophodna za konkurentnost Europske unije, ako i samo zbog podržavanja inovacija i razvoja novih načina poduzetništva te zbog poticanja zajedničkog istraživanja i prekogranične suradnje.

1.3 Pojam poslovne tajne nema ni jedinstvenu definiciju ni usklađenu pravnu zaštitu u sklopu Europske unije.

1.4 Odbor podržava ciljeve koje Komisija želi postići predlažući usklađivanje pravne zaštite znanja i iskustava i poslovnih tajni jer su to ključni čimbenici poticanja sposobnosti za inovacije i konkurentnosti poduzeća općenito, a osobito malih i srednjih poduzeća.

1.5 Odbor primjećuje da je zaštita poslovnih tajni od neovlaštenog pribavljanja i korištenja, predviđena u Prijedlogu direktive, vrlo slična onoj koju je uvela Direktiva CE 2004/48 o primjeni prava na intelektualno vlasništvo, kao što su autorska prava, robne marke, dizajni i patenti, osobito u tome što obavezuje države članice da osiguraju učinkovitu pravnu zaštitu u okviru građanskog prava zakonitim nositeljima poslovnih tajni.

1.6 Odbor pozdravlja uravnoteženost Prijedloga direktive u njezinom nastojanju da osigura više pravne zaštite i poveća vrijednost inovacija sadržanih u poslovnim tajnama zahvaljujući pojačanoj zakonskoj konvergenciji koja je u skladu s međunarodnim pravom, a osobito sa Sporazumom o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva (TRIPS – Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights).

1.7 Iako je definicija poslovne tajne u skladu sa Sporazumom o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva, čini se da nije dovoljno precizna da bi pokrila sve kategorije informacija koje bi trebale biti zaštićene kao poslovne tajne.

1.8 Odbor smatra da bi Komisija mogla u jednoj uvodnoj izjavi precizirati da podaci koji imaju potencijalnu poslovnu vrijednost mogu također biti zaštićeni kao poslovne tajne.

1.9 EGSO odmah poziva Komisiju da to učini bez daljnjeg oklijevanja.

2. **Uvod**

2.1 Zaštita znanja i iskustava i poslovnih tajni (neobjavljene poslovne informacije) vrlo je važna za promicanje inovacijske uspješnosti i konkurentnost poduzeća.

2.2 Pojam poslovne tajne odnosi se na sve informacije (tehnologiju, upute, marketinške podatke...) koje imaju ekonomsku vrijednost čija bi se tajnost trebala zaštititi.

2.3 One ne predstavljaju isključiva prava intelektualnog vlasništva, ali im vrlo često služe kao osnova. Znanja i iskustva ili poslovna tajna koji proizlaze iz istraživanja i razvoja koji su zahtijevali znatna financijska i ljudska ulaganja često su osnova patenta.

2.4 Sam pojam poslovne tajne nije jedinstven u Europskoj uniji. Jedina usklađena definicija poslovne tajne nalazi se u Sporazumu o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva Svjetske trgovinske organizacije, i oslanja se na tri uvjeta koja moraju biti ispunjena:

— **Tajnost.** Pod tim se podrazumijeva da je tajna uglavnom nepoznata zainteresiranim krugovima, ili da je do nje teško doći;

— **Komercijalna vrijednost.** Ta komercijalna vrijednost potječe iz povjerljivosti;

— i kao treće, zakoniti nositelj poslovne tajne mora poduzeti zadovoljavajuće mjere kako bi osigurao povjerljivost poslovne tajne.

2.5 Zbog nepostojanja jedinstvenog značenja pojma poslovne tajne u Uniji, njezina pravna zaštita neujednačena je u različitim pravnim sustavima država članica.

2.6 Uz to, ujednačena europska pravna zaštita poslovnih tajni još je važnija u razdoblju u kojem industrijska špijunaža i rizici informatičkog piratstva poprimaju zabrinjavajuće razmjere, osobito u sektorima u kojima istraživanje i razvoj, kao i financijsko ulaganje, igraju veliku ulogu (automobilski, telekomunikacijski, farmaceutski i drugi sektori).

2.7 Odbor je uostalom već podržao plan Komisije o djelovanju protiv informatičkog piratstva i izrazio je svoja razmišljanja na tu temu. ([1])

3. **Prijedlog Komisije**

3.1 On je rezultat savjetovanja na osnovi kojeg je Komisija utvrdila razlike u nacionalnim zakonskim sustavima država članica, osobito u pogledu definicije poslovne tajne i pravnih sredstava na raspolaganju nositelju poslovne tajne.

3.2 Prijedlog se oslanja na dvije postavke: razlike u nacionalnim zakonskim sustavima mogle bi kočiti suradničko prekogranično istraživanje i štetiti konkurentnosti poduzeća čije bi se poslovne tajne mogle koristiti u državama članicama koje pružaju manje zaštite.

3.3 On stoga teži usklađivanju zaštite te nematerijalne imovine koja se ne može smatrati pravom intelektualnog vlasništva.

3.4 *Definicija poslovne tajne*

3.4.1 Komisija se inspirira definicijom poslovne tajne navedenom u Sporazumima o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva i predlaže tri uvjeta koja moraju biti ispunjena kako bi se neka informacija smatrala „poslovnom tajnom koja podliježe zaštiti”:

— ona mora biti tajna, što znači da nije poznata i da nije lako dostupna krugovima koji se obično bave tim tipom informacija;

— informacija mora imati vrijednost zbog toga što je tajna;

— nositelj poslovne tajne mora poduzeti odgovarajuće mjere kako bi očuvao tajnost informacije.

3.5 *Pojam neovlaštenog prisvajanja*

3.5.1 Osim neovlaštenog pristupa strukturi koja sadržava tajnu, krađe, podmićivanja, prijevare, kršenja ugovora o povjerljivosti, članak 3. Prijedloga dodaje: *„bilo koje postupanje protivno poštenim poslovnim praksama”*.

3.5.2 Prijedlog također predviđa da su svako dodatno korištenje ili odavanje neovlašteni u istim okolnostima, ili ukoliko u trenutku korištenja ili odavanja osoba nije mogla ne znati da je njezin izvor informacije došao do tajne na neovlašten način.

([1]) SL C 306 od 16.12.2009., str. 7.; SL C 18 od 19.01.2011., str. 105.

3.6 *Ovlašteno pribavljanje, korištenje i odavanje*

3.6.1 Članak 4. Prijedloga direktive isključuje cijeli niz slučajeva:

— neovisno otkriće ili stvaralaštvo;

— obrnuti inženjering *(reverse engineering)*: poslovna tajna više nije zaštićena ako se može otkriti zahvaljujući proizvodu koji je sadrži;

— ostvarivanje prava predstavnika radnika na informiranje i savjetovanje, uključujući informiranje tih predstavnika od strane radnika;

— sloboda izražavanja i informiranja;

— aktivnosti zviždača, ako su ispunjeni dodatni uvjeti: korištenje ili odavanje su neophodni i u interesu javnosti;

— djelovanje je u skladu s poštenom poslovnom praksom, ispunjenje neugovorne obaveze, zaštita zakonitih interesa.

3.6.2 On štiti inovacije jer jasno ističe da su neovisna otkrića i obrnuti inženjering zakonita sredstva stjecanja informacija.

3.7 *Pravna sredstva na raspolaganju nositelju poslovne tajne*

3.7.1 Zadaća je država članica da osiguraju učinkovitu pravnu zaštitu u okviru građanskog prava protiv neovlaštenog prisvajanja poslovnih tajni.

3.7.2 U vezi s čestim raspravama o zloupotrebi postupka zapljene krivotvorene robe, Prijedlog direktive također poziva države članice da kazne zlouporabu sudskih postupaka čiji je cilj na nepošten način odgoditi ili ograničiti pristup tuženika tržištu, ili zastrašivati ili uznemiravati tuženika.

3.7.3 Članak 8. Prijedloga direktive također crpi inspiraciju iz prava na tržišno natjecanje predviđajući niz mjera zaštite kako bi se izbjeglo odavanje poslovnih tajni tijekom sudskog postupka: ograničavanje pristupa svim dokumentima ili dijelu dokumenata koji sadržavaju poslovnu tajnu, ograničavanje pristupa ročištima, brisanje dijelova teksta koji sadrže poslovne tajne iz javne verzije sudske odluke.

3.7.4 U sklopu privremenih mjera, oštećeni nositelj poslovne tajne mora moći postići zabranu objavljivanja ili korištenja poslovne tajne, zabranu proizvodnje, stavljanje na tržište i korištenja proizvoda kojim je učinjena povreda, te zapljenu ili povrat tog proizvoda.

3.7.5 Prijedlog predviđa i mnoge druge garancije u postupcima, kao na primjer, da sud mora moći narediti tuženiku da podnese jamstvo kojim se osigurava naknada štete nositelja.

4. **Opće napomene o Prijedlogu direktive**

4.1 Prijedlog direktive koristi definiciju poslovne tajne koja pokriva i upute, istraživanja i studije koji još ne potpadaju pod prava intelektualnog vlasništva.

4.2 Njezin je cilj da potakne konkurentnost europskih poduzeća i istraživačkih institucija koje se osnivaju na znanju i iskustvima i na poslovnim tajnama koje ne podliježu zaštiti prava intelektualnog vlasništva jer nositelj ne može dobiti isključivo pravo na te elemente.

4.3 Prava tradicionalnog industrijskog vlasništva, kao što su patenti, robne marke, dizajni i modeli, ne pokrivaju brojna znanja i informacije koji su neophodni za gospodarski rast poduzeća.

4.4 Mala i srednja poduzeća često pribjegavaju poslovnim tajnama kako bi zaštitila te vitalne informacije jer im nedostaje stručnih ljudskih resursa ili dovoljno financijskih mogućnosti za prijavljivanje, upravljanje, zaštitu i nadzor poštivanja prava industrijskog vlasništva.

4.5 Kako bi prevladala te prepreke, poduzeća često predviđaju sporazum o povjerljivosti u ugovorima sa svojim zaposlenicima ili podugovarateljima. Pravila o zaštiti poslovnih tajni ne smiju ograničiti slobodu izražavanja i mogućnost prijave nepravilnosti kao ni ograničiti mogućnost radnika da promijeni poslodavca i nakon toga iskoristi svoja opća znanja i stečeno iskustvo.

4.6 Prijedlog je dakle u potpunosti opravdan, tim više što gospodarski život trenutno sve više potiče na podugovaranje, što podrazumijeva da pružatelji usluga mogu imati privremeni pristup svim mogućim osjetljivim informacijama.

4.7 Uz to, usavršavanje informatičkih sustava i komunikacija olakšava piratstvo, zloupotrebu i objavljivanje poslovnih tajni, što povećava rizik da bi se one mogle koristiti u trećim zemljama za proizvodnju robe koja će se zatim natjecati na europskom tržištu s robom poduzeća koje je bilo žrtva neovlaštenog pribavljanja.

4.8 EGSO naglašava činjenicu da sve veći zahtjevi u pogledu izvješćivanja, osobito za poduzeća koja kotiraju na burzi, predstavljaju opasnost za poslovne tajne. Informacije objavljene u tim izvješćima postaju javne i dostupne svakom ulagaču, koji može biti ili postati konkurent.

4.9 EGSO smatra da bi Prijedlog direktive u članku 4. također morao uzeti u obzir rizik odavanja poslovne tajne povezan s obavezom izvješćivanja kojoj podliježu članovi upravnog ili nadzornog odbora poduzeća koja kotiraju na burzi.

5. **Posebne napomene o Prijedlogu direktive**

5.1 Prijedlog predviđa brojna postupovna jamstva, osobito privremene mjere i mjere opreza, kao i korektivne mjere i pravna sredstva nakon pravne odluke o meritumu povrede poslovne tajne, kao što su uništenje informacija u posjedu počinitelja povrede, povlačenje s tržišta i uništenje robe u pitanju, izračun naknade štete koji mora uzeti u obzir i moralnu štetu te objavljivanje odluke.

5.2 Naknada za štetu dodijeljena na zahtjev oštećene stranke mora biti u skladu sa stvarno pretrpljenom štetom, uzimajući u obzir materijalne i moralne aspekte.

5.3 Sudac će ipak u *„odgovarajućim slučajevima”* moći odrediti jednokratan iznos obračunat na primjer na osnovi tantijema ili naknada koje bi se platile u slučaju odobrenog korištenja.

5.4 Odbor naglašava da je uloga pojmova iz kivičnog prava *„krađa”*, *„podmićivanje”*, *„prijevara”* navedenih u članku 3. Prijedloga direktive pojasniti ideju *„neovlaštenog pribavljanja, korištenja i odavanja poslovnih tajni”*.

5.5 Namjera je Komisije uskladiti pravna sredstva u okviru građanskog prava kako bi inovacijskim poduzećima omogućila da učinkovito zaštite svoje poslovne tajne u cijeloj Uniji. Članak 5. *„Opće obaveze”* u tom je pogledu jasan jer nalaže da države članice odrede mjere, postupke i pravna sredstva kako bi se omogućilo (Odbor naglašava) podnošenje tužbe u građanskom postupku.

5.6 Čini se da Prijedlog direktive uspoređuje poslovnu tajnu s oblikom intelektualnog vlasništva, osim obilježja isključivosti. Uvedena zaštita je vrlo slična postupcima predviđenim u Direktivi CE 2004/48 o provedbi prava intelektualnog vlasništva, kao što su autorska i slična prava, robne marke, dizajni ili patenti, koja je usvojena u travnju 2004. i čija se revizija trenutno razmatra. U vezi s člankom 4. EGSO smatra da je vrlo važno da se zaposlenik može savjetovati s predstavnikom sindikata ako otkrije neku nepravilnost ili bilo koju drugu situaciju na radnom mjestu, a da se to ne smatra kršenjem pravila.

EGSO smatra da direktiva mora predvidjeti zaštitu od osvete nad zaposlenicima koji su pribjegli mjerama predviđenim u članku 4.

5.7 U vezi s čestim raspravama o zloupotrebi postupka zapljene krivotvorene robe, ([2]) koji je neproturječan, Odbor izražava zadovoljstvo što se Prijedlog udaljava od Direktive CE2004/48 naglašavajući u članku 10. stavka 2. da će pravosudna tijela država članica morati procijeniti razmjernost privremenih mjera i mjera opreza.

5.8 Sličnost poslovne tajne jednom obliku intelektualnog vlasništva tako je velika da Prijedlog direktive uključuje i pojam „poštene poslovne prakse”. Taj pojam postoji i u Sporazumima o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva.

([2]) Kasacijski sud, građansko pravo, trgovački odjel, 12. veljače 2013., 11-26.361 Société Vetrotech Saint-Gobain international; 3. vijeće Prvostupanjskog suda u Parizu, 15. studenog 2011. Sociétés JCB s komentarom Laurenta Labattea iz ureda Marks & Clerka Francuska, pravnih savjetnika za industrijsko vlasništvo.

5.9 Sud Europske unije već je imao priliku tumačiti pojam „poštene prakse" ([3]) iz Direktive 89/104/CEE koja usklađuje zakone država članica o robnim markama.

5.10 Unatoč velikom napretku koji je vidljiv u prijedlogu, usvajanje direktive neće osloboditi poduzeća potrebe da provode sve korisne mjere sprečavanja kako bi zaštitile svoje poslovne tajne, kao što su tehničke, organizacijske i ugovorne mjere.

5.11 Čini se prejednostavnim ograničiti definiciju informacija koje se mogu opisati kao poslovne tajne samo na informacije koje imaju neposrednu komercijalnu vrijednost, jer neke informacije koje imaju ekonomsku, industrijsku, tehničku ili znanstvenu vrijednost mogu imati ne izravnu nego potencijalnu komercijalnu vrijednost, osobito ako te informacije sadržavaju podatke o tehničkom ili znanstvenom istraživanju i razvoju.

5.12 EGSO predlaže da se popis u članku 4.1 nadopuni dodajući da se pribavljanje poslovne tajne smatra ovlaštenim ako je ono rezultat:

e) provođenja obaveza izvješćivanja kojima podliježu članovi upravnog ili nadzornog odbora poduzeća koja kotiraju na burzi.

5.13 Isto tako, EGSO predlaže da se popis u članku 4.2 nadopuni dodajući da se države članice staraju o tome da se ukine pravo na provođenje mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih u ovoj direktivi u slučaju da je došlo do navodnog pribavljanja, korištenja ili odavanja poslovne tajne pod jednim od sljedećih uvjeta:

f) odavanje poslovne tajne u sklopu provođenja obaveza izvješćivanja kojima podliježu članovi upravnog ili nadzornog odbora poduzeća koja kotiraju na burzi.

Bruxelles, 25. ožujka 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

([3]) Vidjeti osobito Direktivu 89/104/CEE koja usklađuje zakone o robnim markama država članica i odluku Suda Europske unije o tumačenju pojma „poštena praksa" Europski sud od 15. ožujka 2005. predmet. C 228/03 Poduzeće Gillette Grupa Gillet Finska Oy protiv LA Laboratories Oy.

DODATAK

uz mišljenju Europskog gospodarskog i socijalnog odbora

Sljedeća točka mišljenja Stručne skupine promijenjena je kako bi odrazila amandman koji je usvojila Skupština iako je više od četvrtine glasova podržalo tekst u originalnom obliku (pravilo 54. stavak 3. Poslovnika):

Točka 4.5.

4.5 *Kako bi prevladala te prepreke, poduzeća često predviđaju sporazum o povjerljivosti u ugovorima sa svojim zaposlenicima ili podugovarateljima.*

Rezultat glasanja na amandman

Za:	80
Protiv:	46
Suzdržanih:	10